

۱۱۱۵۱۱۹
۱۴۰۳/۱۱/۳

روان‌درمانی کودک و نوجوان

علم و هنر

جرمی پ. شاپیرو

روبرت د. فریدبرگ

کارن ک. باردنیستن

ترجمه

پرویز شریفی درآمدی

استاد دانشگاه علامه طباطبائی

نازنین راکبی

زهرا رمضانعلی زاده

نشر دانش

سرشناسه: شاپرو، جرمی پی. Shapiro, Jeremy P.

عنوان و نام پدیدآور: روان‌درمانی کودک و نوجوان: علم و هنر / جرمی پی. شاپرو، روبرت د. فریدبرگ، کارن ک. باردنستین؛ ترجمه پرویز شریفی درآمدی، نازنین راکبی، زهرا رمضانعلی‌زاده.

مشخصات نشر: تهران: دانژه، ۱۴۰۰

مشخصات ظاهری: ۶۱۶ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۵۰-۲۸۳-۴

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: Child and adolescent therapy: science and art, 2019.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: کودکان -- روان‌درمانی Child psychotherapy

موضوع: نوجوانان -- روان‌درمانی Adolescent psychotherapy

شناسه افزوده: فریدبرگ، رابرت دی. ۱۹۵۵ - م. Friedberg, Robert D.

شناسه افزوده: باردن‌استاین، کارن کی. Bardenstein, Karen K.

شناسه افزوده: شریفی درآمدی، پرویز، ۱۳۳۹ - مترجم

شناسه افزوده: راکبی، نازنین، ۱۳۶۳ - مترجم Rakebi, Nazanin

شناسه افزوده: رمضانعلی‌زاده، زهرا، ۱۳۵۶ - مترجم

رده‌بندی کنگره: RJ ۵۰۴

رده‌بندی دیویی: ۶۱۸ / ۹۲۸۹

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۳۷۶۴۴

عنوان: روان‌درمانی کودک و نوجوان، علم و هنر
نویسندگان: جرمی پی. شاپرو، روبرت د. فریدبرگ و کارن ک. باردنستین
مترجمان: پرویز شریفی درآمدی، نازنین راکبی و زهرا رمضانعلی‌زاده
صفحه‌آرا: خسرو هادیان؛ نمونه‌خوان: محمدصادق گل‌رو
مدیر تولید: داریوش سازمند
ناشر: دانژه
لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شریف
قطع رقعی / شمارگان: ۲۲۰
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۵۰-۲۸۳-۴
این اثر مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۲۸ است. هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

تهران: خیابان استاد مطهری - خیابان سلیمان خاطر (امیر اتابک) - کوچه اسلامی - شماره ۴/۲

کد پستی: ۱۵۷۸۶۳۵۸۳۱ | تلفن: ۸۸۸۴۶۱۴۸ - ۸۸۸۱۲۰۸۳ | تلفکس: ۸۸۸۴۲۵۴۳

تلفن دفتر پخش: ۶۶۴۷۶۳۷۵ - ۶۶۴۶۲۰۶۱ | فکس: ۶۶۴۷۶۳۸۹

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است

فهرست مطالب

۱۳	چالش درمانگر .....
۱۹	تقدیر .....

فصل اول :

مبانی درمان ۲۱

۲۱	اهداف .....
۲۲	مطالعه موردی: سادگی .....
۲۳	جهت‌یابی درمانی در خصوص مراجعان .....
۲۷	سبک بین‌فردی درمانگر .....
۳۱	زبان‌درمانی .....
۳۴	شروع کار .....
۳۴	ملاقات با والدین .....
۳۷	ملاقات با کودک .....
۴۱	جلب رضایت مراجعانی که مقاومت می‌کنند .....
۴۵	رازداری .....
۴۸	حفظ نظم و ادب .....
۴۹	مهارت‌های اساسی درمان کودکان .....
۴۹	ارزیابی .....
۵۵	ساختار جلسه و فعالیت‌های آن .....

۵۹	انعکاس همدلی.....
۶۴	کمک به شکستن یخ مراجعان.....
۶۸	احساس درک مشکلات.....
۷۰	هدف‌گذاری و نظارت بر خود.....
۷۲	طراحی راهکارهای ساده برای مشکلات.....
۷۷	استفاده از بازی در درمان.....
۸۴	استفاده از هنر در درمان.....
۸۶	همکاری‌های درمانی.....
۸۶	کار با والدین.....
۸۹	حمایت از جایگاه اقتدار والدین.....
۹۲	همکاری با سایر سازمان‌هایی که به کودکان خدمت‌رسانی می‌کنند.....
۹۵	پایان کار.....
۱۰۱	خلاصه.....
۱۰۳	مطالعه موردی.....

فصل دوم *

رفتاردرمانی

۱۰۵

۱۰۵	اهداف.....
۱۰۶	مطالعه موردی: توجه.....
۱۰۷	نظریه یادگیری.....
۱۰۷	اساس علمی کار بالینی.....
۱۰۸	ایده اصلی: رفتارهای سازگار و ناسازگار هر دو قابل یادگیری هستند.....
۱۰۹	شرطی‌سازی کلاسیک.....
۱۱۲	شرطی‌سازی کنشگر (عامل).....
۱۱۷	یادگیری مشاهده‌ای.....
۱۱۸	چه چیزی باعث بروز مشکلات سلامت روان می‌شود؟.....
۱۲۲	ارزیابی و تنظیم پرونده مراجع.....
۱۲۳	مقیاس‌های استاندارد شده.....

فهرست مطالب ۵

۱۲۴	.....	ملاحظات ارزیابی کلی
۱۲۷	.....	طرح پرسش های خاص
۱۲۹	.....	جستجوی الگو
۱۳۱	.....	فرآیندهای تغییر
۱۳۵	.....	پیامدپژوهی
۱۴۰	.....	سبک درمانگر
۱۴۱	.....	آموزش آرمیدگی
۱۴۵	.....	حساسیت زدایی منظم
۱۴۸	.....	قرارداد وابستگی
۱۵۰	.....	هدف گذاری
۱۵۲	.....	انواع تقویت کننده
۱۵۴	.....	مراحل تنظیم قرارداد
۱۵۹	.....	هماهنگی با معیار
۱۶۰	.....	قرارداد وابستگی با خواهر و برادر
۱۶۱	.....	مفهوم قرارداد وابستگی
۱۶۲	.....	آموزش مهارت های اجتماعی
۱۶۹	.....	خلاصه
۱۷۲	.....	مطالعه موردی

فصل سوم:

شناخت درمانی ۱۷۵

۱۷۵	.....	اهداف
۱۷۶	.....	مطالعه موردی: بدون او هیچ هستم
۱۷۷	.....	نظریه شناخت
۱۷۸	.....	تفکر اصلی: افکار هیجان ها را متأثر می کنند
۱۸۱	.....	ساختار شناخت
۱۸۳	.....	چه چیزی باعث بروز مشکلات روانی می شود؟
۱۸۵	.....	آیا واقعیت عینی وجود دارد؟

۱۸۷	ارزیابی و فرمول‌بندی پرونده
۱۸۷	مقیاس‌های استاندارد
۱۸۷	ملاحظات ارزیابی عمومی
۱۸۹	طرح پرسش‌های خاص
۱۹۳	جستجوی الگوها
۱۹۶	فرآیندهای تغییر
۱۹۸	پیامدپژوهی
۲۰۳	سبک درمانگر
۲۰۸	خودنظارتی
۲۱۲	خودآموزی
۲۱۵	خود تقویت‌کنندگی
۲۱۸	بازسازی شناختی
۲۲۲	پرسشگری سقراطی
۲۲۶	سنجش شواهد
۲۳۲	نامگذاری تحریف‌های شناختی
۲۳۲	آزمایش‌های شخصی
۲۳۶	خلاصه
۲۳۸	مطالعه موردی

فصل چهارم:

روان‌درمانی ۲۴۱

۲۴۱	اهداف
۲۴۲	مطالعه موردی: پیش‌دستی در حمله
۲۴۳	نظریه روانکاوی
۲۴۴	ایده اصلی: ذهن ناخودآگاه
۲۴۹	ساختار ذهن: نهاد، من و فرامن
۲۵۳	روابط ابژه (شیء)
۲۵۵	نظریه تحول: اهمیت اوایل دوران کودکی

۲۵۶	..... سازوکارهای دفاعی و مقابله
۲۵۹	..... عامل مشکلات روانی چیست؟
۲۶۳	..... فرایند درمان: مقاومت
۲۶۴	..... فرایند درمان: انتقال
۲۶۷	..... ارزیابی و تشکیل پرونده
۲۶۷	..... ارزیابی فرافکن
۲۷۰	..... ملاحظات ارزیابی کلی
۲۷۲	..... طرح پرسش‌های خاص
۲۷۵	..... جستجوی الگوها
۲۷۶	..... فرایندهای تغییر
۲۷۷	..... تسهیل ابراز مطالبه
۲۷۷	..... تفسیر و بینش
۲۸۰	..... آموزش زندگی
۲۸۳	..... تجربه هیجانی اصلاح‌کننده
۲۸۵	..... پیامدپژوهی
۲۸۹	..... سبک درمانگر
۲۹۰	..... تسهیل بیان درونیات
۲۹۲	..... تفسیر و بینش
۲۹۸	..... آموزش اصول زندگی
۳۰۵	..... تجربه هیجانی اصلاح‌کننده
۳۰۸	..... مدیریت مبتنی بر بینش کودک
۳۰۹	..... خلاصه
۳۱۱	..... مطالعه موردی

فصل پنجم:

ساختگرایی: راه‌حل درمانی و روایت درمانی ۳۱۳

۳۱۳	..... اهداف
۳۱۴	..... مطالعه موردی: دوستان و دشمنان

۳۱۵	پسا نوگرایی (پست‌مدرنیسم) و ساختن اجتماعی واقعیت.....
۳۱۸	ایده اصلی: زبان واقعیت را می‌سازد.....
۳۱۹	انواع درمان سازنده‌گرا.....
۳۲۳	روایت‌درمانی.....
۳۲۵	عامل مشکلات روانی چیست؟.....
۳۲۷	ارزیابی و تشکیل پرونده.....
۳۲۷	ملاحظات ارزیابی کلی.....
۳۲۸	طرح پرسش‌های خاص.....
۳۳۱	جستجوی الگوها.....
۳۳۳	فرایندهای تغییر.....
۳۳۳	عوامل تغییر در درمان راه حل‌محور.....
۳۳۵	عوامل تغییر در روایت‌درمانی.....
۳۴۰	درمان سازنده‌گرا و حقیقت.....
۳۴۱	پیام‌پژوهی.....
۳۴۱	درمان متمرکز بر راه حل و راه‌حل‌درمانی.....
۳۴۴	سیک درمانگر.....
۳۴۶	تکنیک‌های راه‌حل‌درمانی.....
۳۴۹	قطع رابطه گذشته و آینده.....
۳۵۲	سؤال معجزه.....
۳۵۴	اتکاء بر استثنای مربوط به مشکل.....
۳۶۱	تغییر رویه.....
۳۶۴	تکنیک‌های روایت‌درمانی.....
۳۶۴	برونی‌سازی مشکل.....
۳۶۹	یافتن دستاوردهای درخشان.....
۳۷۳	مقاومت در برابر روایت‌های فرهنگی آسیب‌زننده.....
۳۷۴	داستان‌گویی تعاملی.....
۳۷۷	اسناد مربوط به درمان.....
۳۷۷	خلاصه.....
۳۸۰	مطالعه موردی: دوستان و دشمنان.....

چالش درمانگر

هدف این کتاب تجهیز خوانندگان با دانش و مهارت‌های لازم برای درمان مؤثر کودکان و نوجوانان به لحاظ روانی می‌باشد. در این راستا قصد داریم موارد زیر را برای خوانندگان فراهم کنیم: شناخت رویکردهای مهم نظری، اطلاعات مربوط به یافته‌های پیامد تحقیقات، حس چيستایی مشاوره و آموزش به وسیله فنون متنوع درمانی. متن این کتاب علمی و آموزشی و همچنین عملی است. به نظر ما صلاحیت فکری و کاربرد عملی دو هدف به یک میزان مهم و مکمل یکدیگر می‌باشند. بنابراین، این کتاب درباره نظریه، سبب‌شناسی، عوامل تغییر، فنون و فرا تحلیل - و آنچه به عنوان مراجع گفته شود می‌باشد.

بر اساس کتاب راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی، ویرایش چهارم، بازبینی متن (انجمن روان‌پزشکی آمریکا، ۲۰۰۰) تعریف اختلال‌های روانی عبارتند از سندرم‌های (نشانگان) رفتاری و روان‌شناختی که شامل پریشانی شدید (علائمی از قبیل نگرانی و افسردگی) و یا اختلال شدید کنش در امور زندگی از قبیل کار، تحصیل، روابط و پذیرش هنجارهای اجتماعی می‌باشند. مشکلات سلامتی روان، رفتار، احساسات، روابط، تفکرات و مهارت‌های مربوط به ابعاد کنش را به خود درگیر می‌کنند. در تشخیص و معالجه مشکلات نوجوانان مسائل مربوط به رشد اغلب جزو اهم موضوعات می‌باشند.